

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Мектепке дейінгі ұйымда ойын әрекетін ұйымдастыру және оның балалардың дамуы үшін маңызы

ЖАРИЯЛАНДЫ
23.12.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/186081/>**Корганбаева Меруерт Абласанона**

Тәрбиеші: модератор

Түркістан облысы

Кентау қаласы

“Қобыланды” бөбекжай-бақшасы

КІРІСПЕ

Мектепке дейінгі кезең – баланың тұлғалық, танымдық, әлеуметтік және эмоциялық дамуының негізі қаланатын маңызды кезең. Осы жас ерекшелігінде баланың жетекші іс-әрекеті ретінде ойын әрекеті ерекше орын алады. Ойын – баланың қоршаған ортаны тануының, өз тәжірибесін жинақтауының және әлеуметтік қатынастарды меңгеруінің табиғи әрі тиімді құралы. Сондықтан мектепке дейінгі ұйымда ойын әрекетін ғылыми негізде ұйымдастыру оқу-тәрбие үдерісінің сапасын арттырудың басты шарттарының бірі болып табылады.

Қазіргі мектепке дейінгі білім беру жүйесінде ойын тек бос уақытты ұйымдастыру құралы емес, баланың жан-жақты дамуын қамтамасыз ететін педагогикалық тәсіл ретінде қарастырылады. Ойын арқылы бала өз мүмкіндіктерін байқап, шығармашылық қабілетін дамытады, мінез-құлық нормаларын меңгереді. Осы тұрғыдан алғанда, ойын әрекетін дұрыс ұйымдастыру және оның тәрбиелік әлеуетін толық пайдалану өзекті ғылыми-педагогикалық мәселе болып табылады.

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

Ойын әрекеті – мектепке дейінгі жастағы баланың психикалық және тұлғалық дамуының жетекші факторы. Ойын барысында бала қоршаған ортаны бейнелейді, өз сезімін білдіреді, әлеуметтік рөлдерді меңгереді және қарым-қатынас тәжірибесін

жинақтайды. Сондықтан ойын әрекетін ұйымдастыру баланың жас және жеке ерекшеліктерін ескере отырып жүргізілуі тиіс. Мектепке дейінгі ұйымда ойын әрекетін ұйымдастырудың басты мақсаты – баланың табиғи белсенділігін қолдап, оны дамытушы арнаға бағыттау. Ойындар мазмұны мен түріне қарай бірнеше топқа бөлінеді: сюжеттік-рөлдік ойындар, дидактикалық ойындар, қимылды ойындар және конструктивті ойындар. Әр ойын түрі баланың дамуына әртүрлі қырынан әсер етеді.

Сюжеттік-рөлдік ойындар баланың әлеуметтік дамуы үшін ерекше маңызға ие. Мұндай ойындарда бала белгілі бір рөлді қабылдап, әлеуметтік қатынастарды модельдейді. Мысалы, «Дүкен», «Отбасы», «Дәрігер» сияқты ойындар арқылы бала ересектердің іс-әрекетін қайталайды, қарым-қатынас мәдениетін меңгереді, жауапкершілік пен ынтымақтастық дағдыларын қалыптастырады. Бұл ойындар баланың тілдік дамуына да оң әсер етіп, диалог құру, өз ойын жеткізу қабілетін дамытады.

Дидактикалық ойындар баланың танымдық қабілеттерін дамытуға бағытталған. Бұл ойындар арқылы бала салыстыру, жіктеу, есте сақтау, ойлау сияқты психикалық үдерістерді жетілдіреді. Дидактикалық ойындар оқу мазмұнын жеңіл әрі қызықты түрде меңгеруге мүмкіндік береді, баланың оқу әрекетіне деген қызығушылығын арттырады.

Қимылды ойындар баланың дене дамуы мен денсаулығын нығайтуда маңызды рөл атқарады. Жүгіру, секіру, лақтыру сияқты қозғалыстар арқылы бала негізгі және ұсақ моторикасын дамытады, ептілік пен төзімділікке үйренеді. Сонымен қатар, қимылды ойындар эмоциялық сергітуді қамтамасыз етіп, баланың жалпы көңіл күйіне оң әсер етеді.

Конструктивті ойындар баланың шығармашылық және зияткерлік дамуын қолдайды. Құрастыру, мүсіндеу, құрылыс ойындары барысында бала кеңістікті бағдарлау, жоспарлау және нәтижеге жету дағдыларын меңгереді. Бұл ойындар баланың дербестігін арттырып, шығармашылық ойлауын дамытады.

Ойын әрекетін ұйымдастыруда тәрбиешінің рөлі ерекше. Тәрбиеші ойынға тікелей басшылық етуші емес, баланың бастамасын қолдайтын, дамытушы орта құрастырушы ретінде әрекет етуі тиіс. Пәндік-кеңістіктік дамытушы ортаны дұрыс ұйымдастыру, ойын материалдарын жүйелі жаңарту және балалардың өзара әрекетіне жағдай жасау ойынның тиімділігін арттырады.

Ойын әрекетінің балалардың дамуы үшін маңызы оның кешенді ықпалында көрінеді. Ойын баланың танымдық, тілдік, әлеуметтік-эмоциялық және дене дамуын біртұтас қамтамасыз етеді. Сонымен қатар, ойын барысында бала өз эмоциясын реттеуге, ережелерді сақтауға, жеңіске қуанып, жеңілісті қабылдауға үйренеді. Бұл баланың психологиялық саулығын нығайтады.

Практикалық тәжірибе көрсеткендей, ойын әрекеті жүйелі және мақсатты ұйымдастырылған мектепке дейінгі ұйымдарда балалардың бейімделуі жеңіл өтеді, оқу-тәрбие үдерісіне қызығушылығы жоғары болады. Ойын арқылы алынған тәжірибе баланың мектепке дайындығын қамтамасыз етіп, оның болашақ оқу әрекетіне оң әсер етеді.

ҚОРЫТЫНДЫ

Қорытындылай келе, ойын әрекеті мектепке дейінгі жастағы баланың дамуын қамтамасыз ететін жетекші педагогикалық құрал болып табылады. Ойын баланың табиғи қажеттіліктеріне негізделі отырып, оның танымдық, әлеуметтік, тілдік және эмоциялық дамуын үйлесімді түрде дамытады.

Мектепке дейінгі ұйымда ойын әрекетін ғылыми негізде ұйымдастыру, дамытушы ортаны тиімді құру және тәрбиешінің бағыттаушы рөлін дұрыс жүзеге асыру балалардың жан-жақты дамуына берік негіз қалайды. Сондықтан ойын әрекетін оқу-тәрбие үдерісінің орталық компоненті ретінде қарастыру – мектепке дейінгі тәрбиенің тиімділігін арттырудың маңызды шарты болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Жұмабаева Ә., Қожахметова К. Мектепке дейінгі педагогика. – Алматы: «Мектеп», 2019.
2. Омарова Б. Мектепке дейінгі білім беруде ақпараттық технологияларды қолдану. – Алматы: «Атамұра», 2018.
3. Нұрғалиева Г.Қ. Балабақшадағы инновациялық оқыту әдістері. – Алматы: «Білім», 2017.
4. Құлманова Р. Мектепке дейінгі ұйымдағы оқу-тәрбие үдерісін ұйымдастыру. – Алматы: «Рауан», 2019.
5. Сағындықова А.Т. Білім берудегі мультимедиялық технологиялар. – Алматы: «Өрлеу», 2020.
6. «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту» журналы. Ғылыми-әдістемелік басылым, №2, 2021.
7. «Балабақша әлемі» журналы. Республикалық ғылыми-практикалық журнал, №3, 2020.
8. Полат Е.С. Ақпараттық технологиялар және білім беру. – Мәскеу: Академия, 2016.